

een PTT-ambtenaar, Jan Thijssen. Bij Thijssen moeten wij evenwel langer stilstaan, want hij heeft zich in de periode '43-'44 tot een van de belangrijkste verzetsleiders ontwikkeld.

*

Jan Thijssen was een neef van Theo Thijssen, bekend als schrijver en als Tweede Kamerlid van de SDAP. Hij kwam ook zelf uit een socialistisch gezin; zijn vader was firmant van het in kringen van SDAP en NVV vaak ingeschakelde accountantskantoor Thijssen & van de Kieft.

De Thijssens hadden het niet breed. In Bussum waar Jan Thijssen opgroeide (hij was in december '08 geboren), doorliep hij de vijfjarige hbs. Geld voor een universitaire studie was er niet, maar al op de hbs was hij begonnen, radiotoestellen in elkaar te knutselen die hij aan particulieren verkocht en zo verdiende hij zelf het geld voor zijn studie in de electrotechniek aan een mts. Na zijn militaire dienstplicht vervuld te hebben, werd hij electrotechnisch ambtenaar bij de PTT. In '38 werd hij door het staatsbedrijf belast met het opsporen van clandestiene zenders. In de meidagen was hij infanterie-officier, kort nadien trouwde hij (het huwelijk bleef kinderloos) en ging wonen in Rijswijk.

Wat zou hij geworden zijn indien de bezetting hem niet tot daden gestimuleerd had die hij zich voordien in zijn stoutste fantasie niet had kunnen voorstellen? Wij weten het niet. Het kenmerkende van de bezettingstijd was, dat los van elke vooroorlogse maatschappelijke hiërarchie, in alle delen des lands en uit alle lagen der bevolking personen naar voren traden in wie een potentieel aanwezige strijdbaarheid opeens geactiveerd werd – personen die zich ontpopten als de geboren leiders van de illegaliteit. Zo Six, een Amsterdamse patriciërszoon, bekend slechts in een kleine kring van welgestelden; zo van Randwijk, een hoofdonderwijzer die een verdienstelijke roman op zijn naam had staan; zo Gerrit van der Veen ('wij hadden hem tot dan toe een stille, bescheiden, zelfs wat saaie jongeman gevonden')¹ – zo ook Thijssen. Hij was te actief, te fel, om in de bezettingstijd bevrediging te vinden in zijn normale werk, in zijn normale huwelijk. Hij wilde méér doen, méér presteren, en misschien was die prestatiezucht niet vrij van eerezucht waar zij bij velen zo dicht tegenaan ligt. Hij wilde óók in de kring die hij leidde, de baas zijn. Een illegale groep zag hij als een militaire eenheid: één was de commandant. Hijzelf! Hij was snel in zijn beslissingen, snel in zijn actie, snel in het aanvaarden van duizelingwekkende risico's, maar

¹ L. P. J. Braat: *Omkrante hiaten. Levensherinneringen* (1966), p. 116.